

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum V. Decretalium, Per Quadraginta, Et Unum Titulos Distributum,
In quo agitur De Judicio criminali, exponendo primùm actiones in eo
judicio instituendas, & suscipiendas, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1709

Articulus III. De ferente censuram.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73064](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73064)

si quis hoc fecerit: *nullus ei communicet*, donec satisfactione præmissa absolvatur, existimat Tamburinus cit. n. 39. nec majorem, nec minorem excommunicationem significari, sed solum talem determinatam poenam dictæ communicationis; quia & major & minor excommunicatio, præter istam privationem, habent alios effectus.

1622 Dices: quando in aliis poenis, quæ non sunt censura, adduntur hæ particula: qui hoc fecerit, *ipso facto incidat in poenam privationis vocis activæ & passivæ*, &c. non incurruntur statim illa poenæ, sed requiritur sententia declaratoria Judicis, commissum esse delictum; quod extendit Thomas Hurtado p. 2. f. 571. apud Tambur. cit. n. 4. etiam addatur fortior clausula: *nullus hoc committat sub poena privationis*, &c. *ipso jure, nullâ præviâ declaratione*; ergo etiam in excommunicatione requiritur prius declaratio Judicis, licet addantur hæ, vel similes particula: *ipso facto*, &c. Sanchez l. 9. matr. D. 30. Suar. de cens. D. 3. S. 3. & l. 5. deleg. c. 5. respondent negando consequ. nullam tamen se disparitatem invenire, nisi antiquissimum usum Ecclesiæ; ita hi apud Tambur. cit. n. 5. cum aliis; sed vide, quæ super hoc tradita sunt l. 1. decret. tit. 2. de Constitut.

ARTICULUS III.

De ferente censuram.

1623 **N**on addidi in priori quaestione specialem articulum de censura injusta, & invalida; hoc enim tangemus in sequentibus. Cum enim censura possit esse invalida vel defectu potestatis in ferente, vel defectu materiæ, propter quam ferri possit: hæc autem specialibus quaestionibus tractaturi sumus, ea facillè intelligi poterunt in iis, quæ imposterna dicemus.

§. 1.

An in Ecclesia sit potestas ferendi censuras?

1624 **N**egarunt olim hæretici quidam, ut Wicleffus, Hus, Hieronymus à Praga, & alii, quos postea secutus est Lutherus, ut refert Leander à SS. Sacramento t. 1. de Cens. D. 2. q. 1. quorum ratio erat, quia Ecclesia non habet potestatem, aliquem spoliandi bonis spiritualibus; tum quia hæc privatio non est conveniens saluti fidelium, (cum sit privatio bonorum), quæ in eorum salutem à Christo, tanquam altiori Domi-

no, relicta sunt) tum quia non est conveniens, ut quis in se ipso poenam exequatur, quod fieret, si quis per censuras compelli posset ad abstinendum à communione fidelium. Accedit, quòd hæc potestas Ecclesiæ concessa ex nullo scripturæ loco probari possit. Nam ex illo Math. 16. & 18. ubi Christus promisit Petro claves regni cœlorum, nihil probatur; hoc enim solum intelligi potest de potestate ligandi, & solvendi à peccatis; hæc enim sola, non censura, claudunt regnum cœlorum; ita illi.

Sed firmiter tenendum est, hanc potestatem Ecclesiæ concessam esse à Christo 1625 1. quia hoc fuit definitum contra primos hæreticos in Concilio Constantiensi, sess. 8. & 9. & in bulla Martini V. & postea contra Lutherum à Leone X. ut refert Leander cit. & fusè probat Castropal. D. 1. de Cens. p. 3. n. 2. Deinde constat ex verbis Christi, Math. 18. *qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & publicanus*, ac si diceret: *qui Ecclesiæ contumax, inobediensque fuerit, tanquam Ethnicus, & publicanus tractari potest*: sed Ethnicus privatus est omnibus Ecclesiæ suffragiis, aliisque bonis spiritualibus communibus; ergo & ille. Tertio constat ex continua praxi Ecclesiæ, à tempore Apostolorum, ut patet ex illo ad Cor. 5. ubi Paulus hominem contumacem judicavit *tradere Sathana in interitum carnis, ut spiritus salvus fiat*. Ubi excommunicavit quendam incestuosum, qui nocerè abutebatur, & 1. ad Timoth. 1. duos blasphemos tradidit Sathana.

Rationes in oppositum nihil prosunt. 1626 Ad 1. N. ant. de bonis communibus; quamvis concedam de privatis; sed his non privat censura. Ex eo autem, quòd bona communia fidelibus à Christo relicta sunt, non probatur, ea non subesse Ecclesiæ, ut in republica politica, ubi sapius bona communitati relicta à Principe subduntur magistratui, ut possit indignis, & inobedientibus subtrahere: deinde falsum est, hanc privationem fidelibus non esse in salutem; cum sit præcisè in eorum correctionem. Ad alterum dico, falsum esse, quòd non sit conveniens, ut quis poenam in se exequatur, cum id contingat in frequenti republica etiam civili, ut notat Coninch. D. 13. d. 3. in fine, Lessius c. 31. n. 36. apud Castropal. cit. n. 2. Hinc Streinius in proleg. jur. Canon. §. 8. de lege poenali, n. 6. tunc solum, ait, Reum non te-

neri *pœnam legis per se ipsum exequi*, cum non sit sine crudelitate; secus, in moderata pœna. Ad postremum N. similiter ant. ut patet ex n. priori, præterquam, quòd falsum sit, non probari etiam ex cit. verbis, non enim solùm à peccatis, sed etiam per carentiam aliorum bonorum coelum clauditur, quorum defectu sæpe contingit, contumaces Ecclesiæ subditos ex impœnitentia interire.

§. 2.

In quo resideat potestas ferendi censuras?

1627 **S**upponendum, in duplici specie, vel classe esse potestatem Ecclesiasticam. 1. *Ordinariam*, quæ scilicet alicui officio, vel dignitati Ecclesiasticæ, prout ab Ecclesiâ instituta, in perpetuum annexa est. 2. *delegatam*, quæ alteri talis jurisdictionis capaci, conceditur ab habente potestatem ordinariam. Quòd autem potestas ordinaria delegari possit, probatur, præter alia, ex c. 7. *Cùm Episcopus*, de offic. Ordin. in 6. ubi dicitur, quòd Episcopus in quolibet loco suæ diocesis non exempto, vel per se, vel per alium, pro Tribunali sedere possit, his positis: R. non esse dubium, potestatem, quam habet Ecclesiâ ferendi censuras, esse de jure divino. Nam illa immediate à DEO concessa est Ecclesiâ, ut ex dict. constat, & determinatum est in Extravag. *Unam sanctam*, de majoritat. & obed. ipsa tamen institutio censurarum, item applicatio (ad hanc, vel illam personam, aut hoc, vel illud crimen) non est de jure divino, sed humano. Nihil enim est in censuris, quod Ecclesiâ mutare non possit, sicut de factò multa sunt mutata, ut patebit ex seq. Neque de factò datur aliquod crimen, cui jure divino annexa sit censura; hoc enim esset maximè *hæresis*; atqui nec ista est; cùm hæc primùm in hæreticos statuat à Pontifice; ita D. Th. Sotus, Syl. Henriq. Suar. & alii. Nec obstat, quòd Paulus præcipiat, *vitari hæreticum*; hoc enim non facit, ut Scriptor sacer, sed ut Prælati Ecclesiastici; imò negant aliqui, præceptum illud esse de excommunicatione, sed solùm de fuga ob periculum contagionis; his præmissis ad quæstionem, cui conveniat ordinaria potestas ferendi censuras?

1628 R. 1. potestatem hanc convenire Patris, in quo tanquam in capite residet hæc potestas, quam immediate à Christo ac-

cepit. Math. 18. & Joann. 22. *pascere oves meas*. Nani ad oves bene pascendas pertinet etiam coercere illas; item Concilio generali, congegato Autoritate Summi Pontificis; Sic enim cum illo, tanquam Capite, efficit unum corpus: tandem etiam Cardinalibus, in propriis duntaxat titulis, ex c. *his quæ*, II. de majorit. & obed. quia in his solùm, in foro externo, jurisdictionem habent; ita communis cum Escobar, Theol. mor. tr. 4. c. 2. exam. 1. & patet ex illis verbis in cit. c. 11. ibi: *sententiando decrevimus, ut earundem capellorum Presbyteri, & Clerici, qui nunc sicut in ipsa Ecclesiâ, & qui pro tempore fuerit, correctionem ipsius Cardinalis recipientes humiliter, & excommunicationis, & interdicti, vel suspensionis sententias, quas tulerit in eos, & Ecclesiâ eorumdem, inviolabiliter observantes*. Quando autem Ecclesiâ ipsa Cardinali vacabit, Capellani, & Clerici memorati nihilominus eidem Ecclesiâ reverenter exhibeant omnia supradicta, eo duntaxat excepto, quod de correctione, excommunicatione, & suspensione, ipsorum pro bono pacis, nostræ providentiæ reservamus.

R. 2. potestatem ordinariam ferendi censuras etiam competere Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, qui habent proprios subditos, & dioceses; est enim annexa eorum Prælaturis. Ad hoc autem sufficit, quòd sint confirmati Prælati, licet nondum consecrati; ita communis, ubi tamen nota, quòd Archiepiscopus, respectu subditorum sui Suffraganei, non possit ferre censuram, nisi visitet diocesi sui suffraganei, vel ad ipsum devolvatur per appellationem causa subditorum suffraganei, in c. *Venerabilibus*, 7. de sent. excom. in 6. idque ex omnium sententia tradit Coninch D. 13. d. 4. in princip. cit. à Castro palao p. 4. n. 2. Textus autem citati Capituli sic habet: *Cæterum Rothomagensis Archiepiscopo, vel ejus officiali non licet excommunicatis ab Archidiaconis, vel aliis subditis Suffraganeorum ipsius Archiepiscopi (cum nec excommunicantium, nec excommunicatorum sint iudices) absolutionis beneficium impartiri: excommunicatos autem ab ipsis Suffraganeis, vel eorum officialibus possunt absolovere, si ab ipsis litigantibus ad eos fuerit provocatum. Neutrâ verò partium appellante, si qua ipsorum per Archi. Episcopum, vel ejus Officialem ab excommunicatione con-*

tra eam lata pro reliqua postulet se absolvi: vel aliàs coram eis de parte adversa querimoniam sine appellationis interpositione deponat: non est in hoc ab ipsis (cum sui non sint Judices) audienda. Sed si excommunicatus deponat apud eos de suffraganeo, ut imponatur ei pœna, & pro suo interesse super injuria excommunicatione querelam: audire utique debent eum; secus autem si conqueratur de ipso, ut relaxetur hujusmodi sententia contra se ab eo pro alio promulgata: quoniam tueri hanc causam non ad ipsum suffraganeum, sed ad eum pro quo est sententia lata, spectat. Attamen si suffraganeus vel extra-judicium pro suorum defensione jurium, vel etiam in iudicio ex suo procedens officio inquirendo, videlicet vel simile quid agendo aliquem excommunicet: in hoc casu conveniendus est ipse suffraganeus coram Archiepiscopo, vel eius Officiali: quia ipsius interest defendere causam suam. Ex hoc textu clarè apparet, excommunicatos à subditis suffraganeorum Archi-Episcopi ab hoc non posse absolvi; bene tamen excommunicatos ab ipsis suffraganeis, vel eorum Officialibus, si ad eum fuerit appellatum. Novam verò querelam prætextu sententiæ erroneæ, aut similis proponendam esse coram eo Iudice, qui illam tulit; vel coram eo, qui adiri potest per simplicem querelam, non autem coram Archi-Episcopo Metropolitano, qui solum Iudex est ex causa appellationis inter subditos Episcopi, etiam si agatur contra sententiam ex eo, quòd nulla sit. Sic Covarruv. de Sponsal. p. 2. c. 8. §. 12. à n. 12.

1630 R. 3. eandem potestatem jure ordinario convenire Legatis Pontificiis, sive sint Legati à latere, sive nati, sive missi; scilicet in provincia suæ legationis, ex c. Legatos, 2. de offic. Legati in 6. cum habeant jurisdictionem Ordinariam, ut dicit Clemens IV. ibi: Legatos, quibus in certis provinciis committitur legationis officium, ut ibidem evellant, & dissipent, adificent, atque plantent: provincialiarum sibi commissarum, ad instar proconsulum, ceterorumque presidum, quibus certa sunt decreta provincie moderande Ordinarios reputantes. Prasenti declaramus edicto commissum tibi à prædecessore nostro legationis officium nequaquam per ipsius obitum expirasse. Item Vicariis Papæ, Archiepiscoporum, & Episcoporum. Eorum enim idem est tribunal cum iis, quorum sunt Vicarii, c. 2. de consuetud. in 6.

ibi: Non putamus illam consuetudinem quæcumque tempore de facto servatam consensum rationi, quòd ab officiali Episcopi ad eundem Episcopum valeat appellari. Nec ab eodem ad seipsum (cum sit idem adiutorium utriusque) appellatio interposita videatur. c. Romana, de appellation. in 6. ibi: Cum suffraganeorum Rhemensis Ecclesia suorumque officialium (qui generaliter de causis ad ipsorum forum pertinentibus, eorum vices supplendo cognoscunt) unum, & idem consistorium, sive auditorium sit censendum: ipsis officialibus non ad dictos suffraganeos (ne ab eisdem ad seipsum interponi appellatio videatur) sed de jure ad Rhemensem est curiam appellandum. Hoc autem intellige de Vicario principali, non foraneo, qui habet jurisdictionem solum delegatam, nec facit cum suo Principali idem tribunal; ita Abbas in c. Si quis contra Clerum, n. 30. de foro compet.

R. 4. eandem convenire Concilio 1631 provinciali Archiepiscopi, diocesano Episcopi, & Capitulis Ecclesiarum sede vacante; per c. grave nimis 29. de præbendis, ubi dicitur, quòd Capitulum provinciale à beneficiorum collatione suspendat eos, qui post secundam correptionem indignis beneficiis conferunt. De aliis etiam Capitulis sede vacante, constat ex c. Cum olim, de majorit. & obedient. ubi dicitur, quòd Episcopatu vacante Capitulum confirmet, & infirmet electiones; c. unico, eod. tit. in 6. ubi: Episcopali Sede vacante potest Capitulum, seu is, ad quem Episcopalis jurisdictionis tunc temporis noscitur pertinere, iis, quibus potest Episcopus, si viveret, ab excommunicationis sententia sive juris, sive hominis fuerint, absolutionis beneficium impartiri, nisi ei fuerit à Sede Apostolica specialiter interdicta potestas. Idem etiam est de Vicario Capituli sede vacante, ut decernit Trid. Sess. 24. de reform. c. 16.

R. 5. eandem convenire Inquisitori 1632 bus S. Officii; Sic Navarrus, Simancha, Alterius & Henriquez, quos citat, & sequitur Leander tr. 1. de Cens. D. 2. q. 14. contra Archi-Diaconum, qui in c. No aliqui, de hæreticis in 6. negat; ratio est, quia in causis fidei, & aliis ad officium spectantibus, sunt delegati Sedis Apostolicæ. Idem quoad potestatem ordinariam ferendi censuras in subditos, dicendum venit de Prælatibus Religionum, ut Generalibus, Provincialibus, Abbatibus, Guardianis, Recto.

Reſtoribus, aliisque, qui habent juridi-
ctionem in foro externo; Sic Caſtopal. de
Cenſ. D. 1. p. 4. n. 2. & alii communiter,
idque ex jure communi, ut habetur in c.
Cum in Eccleſia, 10. de major. & obed. ubi
dicitur, Canonicos Regulares, inobedi-
entes Priori ſuo, per ipſum excommunica-
ri poſſe; quod etiam colligitur ex c. *quanto*,
7. de offic. Ordinarii.

1633 R. 6. Archi-Diaconos (idem eſt de
Archi-Presbyteris) in primæva inſtitutio-
ne, hac poteſtate caruiſſe, ut habetur c. 5.
de offic. Archi-Presb. ibi: *Archi-Diacono
non videtur de Eccleſiaſtica inſtitutione licere
(niſi auctoritas Episcoporum acceſſerit) in ali-
quos ſententiam promulgare.* Quamvis il-
lam aliqui obtineant ex conſuetudine ap-
probata, ut patet ex c. *Veniens*. 1. de co-
qui furtivè ordines ſuſcepit; ibi: *quod ſi
non fuerit à te, vel ab aliquo Archi-Diacono-
rum tuorum ſub anathematis intermina-
tione prohibitus*; id, quod etiam colligitur
ex c. *dudum*, 54. de elect. V. *Cum in jure*.
Ex hoc colligitur, poteſtatem ferendi cen-
ſuras, poſſe acquiri conſuetudine & præ-
ſcriptione; ita Diana Coordinatus tom. 5.
tr. 1. de excom. reſol. 1. n. 1. & patet ex c.
dudum, de elect. & electi poteſtate, c. *Ro-
mana*, de ſent. excom. in 6. ubi idem dicitur
de poteſtate abſolvendi ab excommunica-
tione lata per alium; colligitur præterea
etiam ex c. *auditis*, & c. *Cum olim*, de præ-
ſcript. Nam juridiſictio poteſt acquiri præ-
ſcriptione, c. *Cum contingat*, de foro com-
per. Ubi nota, præſcriptionem non con-
ferre juridiſictionem, ſed eſſe conditionem,
quâ poſita illam conferat Pontifex; ita Mer-
cerus, & Gordanus apud Dianam loc. cit.
ſ. 2. poteſt autem hæc poteſtas præſcriptio-
ne acquiri circa unam cenſuram, non cir-
ca aliam; Nec enim eſt inter unam & aliam
poteſtatem neceſſaria connexio; hinc quan-
do dicitur: *Jus acquiſitum circa actus unius
generis, extenditur ob ſimilitudinem ad alios*,
locum non habet in præſcriptionibus, ut
habetur c. *Cum olim*, de præſcription.

1634 Quæſtio eſt, an Parochi habeant or-
dinariam poteſtatem ferendi cenſuras? Le-
ander de cenſ. tr. 1. D. 1. q. 17. pro parte
affirmante citat S. Thomam, Sylveſt. &
Archidiaconum; ſed intelligendi ſunt lo-
qui de caſu, quo per conſuetudinem, aut
Episcopii conſeſſionem acquiſiverunt; non
verò, de Parochis in communi. Sic enim,
ſicut nullam habent in officii juridiſictio-

nem in foro externo, ſic nullam juridi-
ctionem jure communi; ita communis
cum Suarez, Bonacin. Sayro & aliis. Nec
obſtat, quod in c. *Cum Eccleſiarum*, de offic.
Ordin. pro rata habeatur excommunica-
tio, lata à Plebano S. Pancratii in ſuos ſub-
ditos; ex quo inferunt aliqui: ergo egit ex
poteſtate jure ordinario ſibi competente.
Nam reſpondet 1. Davila p. 2. de cenſ. c.
3. d. 2. illum ſimul fuiſſe præpoſitum Ec-
cleſiæ collegiatæ; Similibus autem meſt
juridiſictio ordinaria; hinc non egit, quâ
Parochus. R. 2. illam poteſtatem illi fuiſ-
ſe conceſſam non jure communi, ſed vel
privilegio, vel præſcriptione, aut conſue-
tudine approbatâ; ex qua etiam habent
nonnulli poteſtatem examinandi res in fo-
ro externo: imò licet habuiſſent poteſta-
tem excommunicandi pro rebus ſubtrahis,
vel deperditis, hæc tamen abrogata eſt per
Trid. Seſſ. 25. de reform. c. 3. & manda-
tum, ut id faciant ſoli Episcopii.

ſ. 3.

*De conditionibus requiſitis in ferente cenſu-
ram jure ordinario.*

Prima eſt, ut ſit ordinis clericalis, ſeu
prima ſaltem tonſuræ; quia ſine pri-
ma tonſura (per quam quis ingreditur ſta-
tum clericalem, c. *Cum contingat*, de ex-
te, & qualit. ordinand.) nemo eſt jure Ec-
cleſiaſtico capax ſacræ juridiſictionis; ut
habetur expreſſè c. 2. de judic. ubi prohi-
bentur Laici tractare negotia Eccleſiaſtica,
c. *Cum Laicis*, de rebus Eccleſ. non alien-
and. c. *Contingit*, de arbitr. c. Eccleſia, de
conſtitutionibus, & in ſpecie, c. *benequid-
dem*, diſt. 96. ſ. *Maximus Episcopos*; ubi
expreſſè definitur, *non licere Laico anathe-
mata dicere, aut excommunicare.* Non ta-
men requiritur, ut ſit Presbyter, aut alio
ordine ſacro initiatus; ita Leander ſape cit.
contra Gloſſ. ibid. q. 10. Nam ad exercen-
dam juridiſictionem ſacram, non requiri-
tur ordo ſacer *jure divino*; cum non ſit
actus ordinis; nec *jure humano*; cum ſacri-
canones ſolum exigant clericatum, ut ha-
betur c. *in nova*, 17. q. 7.

Ex hoc inferes 1. nulli Religioſo Lai-
co, etiam profeſſo, jure humano commit-
ti poſſe, aut capacem de facto eſſe juridi-
ſictionis ferendi cenſuras; Suarez D. 2. ſ. 3.
n. 11. Layman l. 1. Summæ tr. 5. p. 1. c. 3.
n. 2. apud Caſtopal. D. 1. p. 4. n. 3. Quam-
vis Layman ibidem concedat, talem pote-
ſtatem

stare à Superiore concedi posse Clerico Novitio. Nam talis Laicus, etiam profectus, non est *in re Clericus*, id quod jure Ecclesiastico requiritur ad ejusmodi jurisdictionem. Secundò sceminam esse jure canonico incapacem hujus jurisdictionis, ut habetur c. *Nova*, de poenit. & remissionib. c. *de monialibus*, de sent. excom. c. *dilecta*, de majorit. & obed. ubi dicitur, quòd Abbatissa moniales, & Clericus suæ jurisdictioni subiectos excommunicare non possit, sed Prælatus Ordinis, vel Episcopus. Et ratio est, quia scemina non est Ordinis Clericalis. Neque refert, quòd eodem loco significetur, ad Abbatissam pertinere, dicitas personas, propter inobedientias & culpas commissas, officio, beneficioque suspendere. Nam ad hoc respondet Sylvester V. *Abbatissa* in 6. Suarez D. 2. S. 3. n. 6. verbum *suspensionis* sumi laxè solum pro poena, non censura. Unde quamvis scemina, ex ordinatione Pontificis, possit habere aliquam jurisdictionem sacram, ferendi tamen censuras potestatem excludunt ab illa canones.

1637 Secunda conditio est, ut quis sit capax jure Ecclesiastico jurisdictionis ferendi censuram, *ne sit conjugatus*, quod verum etiam est de Clerico conjugato, licet minores ordines habeat, habitum clericalem deserat, & obsequio alicujus Ecclesie additus sit; constat ex c. *Sanè*, 2. de Cleric. conjugat. quamvis privilegio fori, & canonis tunc gaudeat, ut patet ex c. *unico*, de Cleric. conjug. in 6. juncto Trid. Sess. 23. c. 6. de reform; hinc nemo, nisi Pontifex, tali Clerico potest similem potestatem committere. Ille enim solus potest adversus decreta universalis Ecclesie procedere. Paludan. m. 4. D. 10. q. 2. a. 1. apud Layman l. 1. tr. 5. p. 1. c. 3. n. 2. Excipe Clericum conjugatum, qui unicam, eamque virginam duxit, ab eaque se separavit, edito utrinque castitatis voto. Is enim est capax hujus jurisdictionis, ex cit. c. *sanè*. Tertia est, ut sit homo *viator*. Censura enim sunt arma militantis Ecclesie; ergo solum irrogari possunt per ministros in ea militantes; ita S. Thomas, Ugolinus, Reginaldus, Alterius, Suarez, & alii.

1638 Quarta, ut sit *compos rationis*, & habeat usum illius. Nam aliàs nulla erit acceptatio, quæ tamen requiritur, ut accipiatur jurisdictio. Deinde aliàs non posset iudicium ferre, nec modo humano sen-

tentiam pronuntiare. An autem puero carenti usu rationis possit conferri hæc jurisdictio, ut illam exerceat postea factus adultus? affirmat Alterius l. 3. D. 7. c. 6. col. 3. probans c. *Ex ratione*, de atate, & qualit. ubi summus Pontifex non declarat irritas collationes Ecclesiarum, factas pueris à quodam Episcopo; sed tantum jubet idoneis clericis committi, donec illi pueri ad congruam atatem perveniant. Demum, ut quis habeat delegatam jurisdictionem, sufficit, si consentiat, antequam jus suum exerceat. Sed, probabilius negat Suarez, Corneio, & alii. Nam r. paritas in primo argumento nulla est; ideo enim illas collationes non irritat Pontifex, quia defectus fuit in atate, quam pro tunc voluit supplere Pontifex; non in consensu. Deinde jure naturali ad acceptandam jurisdictionem requiritur actus humanus, qui in talibus pueris esse nequit. Quinta est, *ut sit baptizatus*; qui enim non est membrum Ecclesie, non est capax jurisdictionis Ecclesiasticæ; at qui non est baptizatus, non est membrum Ecclesie; ergo. Hinc excluduntur infideles, Judæi, hæretici; item Apostata ex mente Nicolai Papæ ep. 7. ad Mich. Imperat. dicentis: *non potest quemquam ejus removere sententia, qui se jam probuit ipse removendum.*

Circa nonnullas alias condiciones in 1639 ferente censuram sive jure ordinario, sive delegato, non omnes æque conveniunt. Dubitatur enim 1. an Prælatus vitandus, vel ab officio, aut jurisdictione suspensus, validè ferat censuram? R. negative, cum Suarez D. 2. S. 4. n. 2. Hurtado, Covar. & alii. Nam censura impediunt omnino usum sacre jurisdictionis, ut cavetur in c. *Audivimus*, 24. q. 1. c. *exceptionem*, de exceptionibus, & c. *ad proband.* de sent. & re iudicat. Quod magis patebit ex dicendis infra de effectibus excommunicationis majoris; ubi hoc limitamus ad solos excommunicatos *vitandos*. Idem dicendum est de Vicario Episcopi *vitandi*; ratio est, quia jurisdictio utriusque una est; ergo sin illa privatus sit Episcopus, etiam erit privatus Vicarius; atqui de Episcopo sic est, ut dicemus infra. Hinc etiam ad quæstionem, an saltem Delegatus Prælati delegantis, sed excommunicati vitandi, possit validè censuras ferre? R. si res non sit integra, posse; quia sic non expirat potestas Delegati per excommunicationem delegantis; secus,

si sit integra. Tunc enim ejus potestas exspirat, ut dicemus infra, & patet ex c. *gratum*, 26. de officio, & potest. Judicis delegati. Et ideo etiam Vicarius Episcopi, apud Barbaros captivi, nequit validè censuras ferre; quia tali casu reputatur Episcopus civiliter mortuus; & jurisdictio devolvitur ad Capitulum, donec Episcopus liberetur, vel aliter à Papa disponatur; ergo idem est de ejus Vicario, cum tribunal Episcopi & Vicarii sit idem. ant. pat. ex c. *Si Episcopus*, de suppl. neglig. Prælat. in 6.

1640 Dubitatur 2. quòd dicendum de Prælato excommunicato, non vitando? R. etsi aliqui negent, validè ab illo fieri posse censuras; quia tamen probabilius est, cum non privari jurisdictione, ut alibi dicemus, etiam probabilius esse, illum posse censuras ferre validè, sed non licitè, nisi sit requisitus à fidelibus. Si quæras, an idem concedendum sit judici excommunicato non vitando, licet eum excommunicatum esse manifestum sit? negat Layman l. 2. tr. 5. p. 2. c. 5. sed probabilius est, posse validè, ob rationem jam datam. Sic Navarrus, Diana, & alii.

1641 Dubitatur 3. an qui habet potestatem ferendi censuras, validè agat ferendo contra illum, qui prius legitime appellavit, aut reculationem fecit? R. negativè, quia appellatio, in tempore facta, suspendit usum jurisdictiois in Judice, ut habetur c. *Romana*, & c. *si à judice*, de appellat. in 6. Idem facit recusatio Judicis, facta prius, quam sententiam excommunicationis, vel alterius censuræ ferat, ut habetur c. *quoties Episcopi*, 2. q. 6. & docet cum communi Diana coordinatus tr. 1. de excom. resol. 141. quod etiam verum est, non tantum, quando Reus appellat contra sententiam Judicis, factum esse notorium declaranti, sed etiam recusat Judicem excommunicantem; excipe, nisi Judex agat cum potestate, *non obstante appellatione*. Hinc si qui docent contrarium, loquuntur de appellatione non facta in tempore, sed post latam sententiam excommunicationis, aut alterius censuræ quo casu appellatio non habet vim suspendendi ex c. *Ad reprimendum*, de offic. Ordin. sed tantum devolvendi, ut Superior possit cognoscere de justitia excommunicationis.

1642 Dubitatur 4. an validè agat, in se ipsum ferendo censuram? R. negativè, quia nemo in se ipsum Superior est, aut

Judex. Hinc si Episcopus ferat legem sub interminatione censuræ, qui illam violaverit, Episcopus non incurret poenam, quam ipse posuit; ita Gibalinus de jurisdictione sacra, disquisit. 4. q. 2. Confectario 1. Unde negandum est, quòd tali casu Episcopus censuram ferat autoritate Papæ. Quod diximus de Episcopo, etiam est de Capitulo; aut Collegio integro; quamvis hoc sancire possit censuras in singulas personas de Capitulo, vel Collegio. Totum enim imperare potest parti, ut habetur c. *Irrefragabilis*, de offic. Ordinar.

Dices: Potest Episcopus ferre legem in lufores aleæ sub excommunicatione, & deinde talem excommunicatum invitare, ut secum aleam ludat; quo casu Episcopus incurret excommunicationem minorem propter communicationem cum tali excommunicato. R. posse quem, occasione censuræ à se lata, incurere censuram latam à jure, ut si quis communicet cum excommunicato à se, & vitando; vel celebret in Ecclesia à se interdicta; tum enim incurret irregularitatem, ut notat Diana tr. 1. de excomm. resol. 2. §. 1. in dicto tamen casu Episcopum non incidere in excommunicationem minorem 1. quia collator non est vitandus 2. non incidet in excommunicationem à se latam; excommunicatio enim minor est à jure lata 3. quia probabilius est, quòd si Episcopus, ad lufum à se vitatum, invitet alium, cum eo pro hoc casu, in sua lege, dispenset; ita Gibalinus cit. confect. 1. §. *quia tamen*.

Dubitatur 5. an Prælati Ecclesiastici possit ferre censuram in causa propria? Communis sententia negat; quia quæ parte est actor, est subditus; quæ parte est Judex, debet esse superior: propriè autem nemo est sibi subditus & superior; ergo sic c. *Inter querelas*, 23. q. 4. & docet Suarez D. 2. S. 4. n. 5. Hoc tamen limitat Diana cit. resol. 2. §. 1. cum ferret censuram in causa propria per modum judicii, quod etiam approbat Leander tr. 1. de cens. in communi D. 2. q. 41. qui tamen cum Diana cit. admittit, eum posse, si ferat per modum defensionis contra violentum invasorem, vel ad repellendam injuriam. Nam jure naturali licet vim vi repellere, ac se defendere; neque tunc Prælati procedit ut Judex, sed ut se ipsum defendens. Et sic intelligendum esse, atque intelligi ab Innocentio IV. Capitalium: *inter querelas*, ostent.

ostendit Diana ex c. dilecto filio, de sent. excom. in 6. & clarè definitur c. dilecto, de sent. excom. in 6. Cœterùm Abbas ad c. Cum venisset, de iudiciis, docet, idem licere, etiam per modum iudicii, ubi causa est tam manifesta, ut negari non possit, neque indigeat examinari; cui etiam assentitur Mercerus apud Dianam loc. cit. videturque idem tenere Leander, q. 43. referens complures. Tum enim Iudex non est simul actor, cum res non egeat examine.

1645 Dubitatur 6. an censura sit valida, quæ fertur sine intentione illam infligendi? *Re* negativè; quia tunc Superior non agit actu humano, quod tamen necessarium est; cum sit exercitium jurisdictionis humanæ; ita Gibalin. cit. disquisit. 3. q. 3. & Leander cit. q. 45. Ex quo etiam deducitur, censuram fore nullam, si non feratur liberè. Actus enim non liber, non est actus humanus.

1646 Dubitatur 7. an sit valida, si feratur ex metu cadente in virum constantem, aut vi illata Prælato? Negant aliqui, ut refert Leander cit. q. 47. quos inter Ugolinus, & Sayrus; Sed probabilius est valere; ita Suarez, Coninch. & Hurrad. quos citat, & sequitur Castropalaus de Cens. D. 1. p. 5. n. 2. Nam *gesta per metum* jure naturæ valida sunt, nisi aliunde jure positivo irriterentur, vel inducant actum, qui ubi semel valet, rescindi non potest humano jure, ex quo nascitur malum eodem jure irreparabile; metus enim non tollit simpliciter voluntarium: in jure autem positivo, inquit Castropalaus, nihil invenitur, quod irritaret censuram ex metu latam; ergo.

1647 Dices: absolutio à censuris ex metu facta, nulla est, ex c. unico, de his, quæ vi, metu, & causa fiunt; sed idem est de impositione censuræ. Nam c. Verbum 5 1. dist. 1. de pœnit. dicitur, quod par sit jus ligandi, & solvendi. Sed *Re*. C. ma. N. min. ad dictum c. Verbum *Re*. id verum esse, per se loquendo, non autem per accidens. Sic licet Episcopus possit incendiarium nominatim excommunicare, solum tamen Pontifex absolvit, ex c. Tua nos, de sent. excom. Et ratio est, quia, quod censuræ absolutio ex metu facta, jure positivo nulla sit, fit in favorem potestatis Ecclesiasticæ; cum Prælati ad solvendum cogi possint; ferre autem censuram ex metu non est sic in ejusdem favorem, neque in favorem delicti, sicut

Tom. V.

posse metu adigere ad absolutionem. Deinde dictum c. Verbum, est solum Divi Ambrosii; qui non dicit ibi, quod par sit jus ligandi & solvendi; sed quod Dominus, *par jus, ligandi & solvendi esse voluerit*, ut qui solvendi jus non habet, nec ligandi habeat; quod stat, esto non sit par utriusque ratio in quacunque circumstantia. Ex dictis colliges, in ferente censuram præter conditiones jam præmissas, requiri, ne censuram ferat, dum est excommunicatus vitandus; quod etiam intellige de Vicario Episcopi taliter excommunicati, vel captivi apud Barbaros; ne post legitimam appellationem, vel Judicis recusationem; ne per modum Judicis in propria causa juxta dicta à 1635. ne in seipsum &c. de quibus jam dictum est à n.

Præter hæc not. universaliter, censura 1648 ram ex parte ferentis reddi invalidam, si aut non sit potestas in ferente, aut si usus potestatis non sit validus, ut docet Gibalin. cit. disquisit. 3. q. 3. quod etiam verum est, si Superior illius potestatis talem sibi tunc potestatem reservaret. Ex quo inferitur, quod post Tridentinum soli Episcopi possint concedere monitoria, & excommunicationes illis annexas ad finem restitutionis & revelationis; quamvis id etiam alii prius jure antiquo potuissent. Hanc enim potestatem restrinxit Trid. Sess. 25. de reform. c. 3. quamvis aliqui apud Gibalinum loc. cit. n. 5. existiment, ibi dictam potestatem restringi solum quoad Prælatos Episcopo inferiores, eique subjectos: non autem quoad Prælatos regulares, qui in suos habent potestatem quasi Episcopalem.

Ugolinus autem, Sayrus, & alii ibid. 1649 existimant dicto Decreto Tridentini hanc potestatem restringi, ita, ut nec per Vicarium suum generalem possit Episcopus ferre ejusmodi monitoria, sed illum egere speciali commissione Episcopi: verum rectius negant Garcia, Guttier. Suar. D. 20. hic, S. 1. n. 2. Sanchez l. 3. de matr. D. 29. n. 19. quos refert, & sequitur Gibalinus cit. n. 7. hæc enim potestas pertinet ad ordinariam potestatem Vicarii generalis, qui habet unum, & idem tribunal cum Episcopo ex c. 2. de consuetud. in 6. & c. Romana, de appell. in 6. Hinc non appellatur à Vicario generali ad Episcopum, Gibal. cit. n. 7. Et ideo nomine Episcopi intelligitur etiam Vicarius generalis, nisi quid addatur, quo significetur, excludi Vicarium, & Episcopum

Aaa 2

pum

pum debere agere per se ipsum, non per Vicarium. Gibal. cit. ex Garcia.

1650 Declarationes autem Cardinalium, quæ adducuntur in oppositum, sunt sibi ipsis contrariæ super eo Decreto Tridentini, ut idem notat ex Garcia; atque adeo nihil obsunt; præsertim, cum declaratio nihil novi faciat, sed tantum jus explicet, nec quicquam concedat, nisi conscientia quietem, ut docet Bruno Chaffaing in privileg. regularium tr. 1. c. 2. propos. 1. & apud eum Suarez delegib. lib. 8. c. 1. n. 7. Neque, ut Vicarius ferat monitoria, requiritur absentia Episcopi à diœcesi; potest enim, eo etiam præsentem, exercere sua munia, præter ea, quæ excipiuntur, vel reverentia Episcopo debita non patitur fieri eo præsentem, Gibal. cit. n. 7. in fine. Et hoc etiam procedit de Vicario generali Capituli Sede vacante, quo casu tota jurisdictio Episcopi transit ad illud ex c. *Cum olim*, de majorit. & obed. ita Guttier. & Barbosa, quos citat, & sequitur Gibal. n. 8.

1651 Not. 2. quod, quamvis nullus Episcopus, vel prælatus habens capitulum, spectato juris rigore, sine consensu capituli possit interdiceri Clericos (secus de Laicis) ut habetur c. 1. de excess. Prælat. c. *Novit, c. quando*; de his, quæ fiunt à Prælati sine consensu Capituli, & c. *cum in cunctis*, de his, quæ fiunt à majori parte Capituli; usu tamen, & consuetudine contrariâ illi juri derogatum sit, & jam valide possit; ita gloss. in c. 1. de excess. Prælat. V. *Capituli*. Ugolinus, Sayrus, Suarez, D. 36. l. 1. n. 6. quos citat, & sequitur Gibal. n. 9. Capitulum tamen, sede non vacante, nequit absque Prælato suo quemquam interdiceri, c. *quævis*, de his, quæ fiunt à majori parte Capituli; nisi habeat privilegium à Papa, & longo usu, vel consuetudine quoad hanc independenciam præscripserit; Covarruv. Henric. Avila, Suarez D. 36. l. 1. n. 5. quos citat, & sequitur Gibal. n. 9. in fine. Prælati autem regulares, quamvis de jure possint Religiosos sibi subditos, & jurisdictioni subjecta loca interdiceri; consuetudine tamen in hoc imminutam habent potestatem, saltem quoad interdictum locale, nisi aliquam jurisdictionem habeant in plebem; Gibal. cit. n. 10. cui consentiunt Henriquez, Hurtado, Layman l. 1. tr. 5. p. 4. c. 4. n. 1. Suarez D. 36. l. 1. n. 2.

S. 4.

De Personis, quæ vi delegationis possunt ferre censuras.

Quæstio est 1. an merè Laici possint ferre censuram ex commissione Pontificis? Negare videtur Covarruv. in c. *Alma mater* p. 1. §. 11. n. 3. Sed rectius affirmant Suarez, Hurtado, Layman, Diana, & alii quia, quod nunc sint incapaces, oritur solum ex jure Pontificio, ut constat ex c. *decernimus*, de judiciis; in hoc autem potest Pontifex, justâ interveniente causâ, ex plenitudine potestatis dispensare. Non possunt tamen ex commissione alicujus inferioris Papæ; quia nullus inferior potest dispensare in lege Superioris: hæc autem incapacitas est ex lege Sacrorum Canonum, facta per summum Pontificem; ergo.

Quæstio est 2. an Collegio, constato ex Clericis, & Laicis, possit ab Episcopo committi potestas ferendi censuram? Not. collegium dici Ecclesiasticum, si vel omnes, vel major pars est ex Clericis; vel seculare, si contra; quibus positis: re. posse, si sit Ecclesiasticum; tunc enim habet etiam potestatem ordinariam; non verò, si tantum seculare; ratio est ex num. præced. Si verò Laici, & Clerici sint pares in numero, adhuc dicitur Collegium Ecclesiasticum; quia magis dignum trahit ad se minus dignum, ex c. *quod in dubis* 3. de consecrat. Ecclesiæ.

Quæstio est 3. an foemina ex commissione Summi Pontificis possit ferre censuras? Negat Avila, Victoria, & alii apud Leandrum q. 31. ratio est, quia hæc potestas saltem mediata pertinet ad clavim Ordinis, cujus foemina jure divino sunt incapaces. Hinc Avila & Coninch, D. 13. d. 4. n. 33. apud Castropal. & Layman docent, eas illius jurisdictionis esse incapaces jure divino: sed probabilius affirmant, Layman cit. n. 4. Castropal. cit. n. 5. & apud illos Paludanus, Navarr. Filliucius, Gaspar Hurtado & alii, docentes esse tantum incapaces jure Pontificio; in quo Papa dispensare potest. Unde negandum est, quod hæc potestas jurisdictionis supponat potestatem Ordinis, ut patet ex n. 1652. ubi conceditur ex commissione Pontificis, convenire posse merè Laicis. Non potest tamen ex commissione solius Episcopi.

Quæstio est 4. an non baptizatus ex commissione Summi Pontificis terre possit censu-

cenfuras? negat Suarez D. 2. S. 3. n. 12. quia infidelis non est membrum Ecclesiae; ergo iure divino est incapax sacrae iurisdictionis; cum haec debeat residere in eo, qui est unum cum corpore mystico Ecclesiae: affirmat tamen Leander cit. q. 32. putans baptismum in tali subiecto, ad hunc actum, requiri solum iure humano. 1. quia etiam talis non baptizatus potest ministrare (quantum est ex iure divino) Sacramentum baptismi. 2. Quia tunc, utpote delegatus, operaretur nomine delegantis Papae. Sed probabilior mihi videtur sententia negans; nam simpliciter baptizare non est actus iurisdictionis Ecclesiasticae; & delegatio supponit subiecti habilitatem.

ARTICULUS IV.

De Subiecto Cenfurae.

1656 **Q**uaeremus hic, in quem cenfura ferri possit, aut non possit? Non enim quilibet est subiectum capax, in quem haec poena derivetur, ut patebit ex sequentibus. Subiectum Ecclesiasticae cenfurae non esse nisi hominem, communis tenet cum Navarro, Suarez, Coninch, Layman, & aliis apud Castropalaum D. 1. de cens. p. 6. n. 1. ratio est, quia, ut dicemus n. 1663. cenfura ferri non potest, nisi in subditum potestati Ecclesiasticae, qualis est solus homo, quamvis non quilibet quoad omnia. Ex eo autem, quod Ecclesia creaturas irracionales homini noxias quandoque anathematizet, non est, quod cenfura ferat; sed quia illas detestatur, & execratur; hoc enim interdum significat anathema, ut constat ex ep. 1. Pauli ad Galat. his praemissis:

1657 **Q**uestio est 1. an subiectum cenfura debeat esse homo viator? R. subiectum, cenfurae directe capax, non esse, nisi hominem vivum; Sic Castropal. cit. n. 1. & apud illum Navarr. Covar. Suar. Avila, Layman contra Abbatem, Tabien. Gabriel. Ugolin. P. Bauny; & alii apud Leandrum tr. 1. de cens. D. 3. q. 4. ratio est, quia nec ferri potest in solam animam; cum sit extra forum Ecclesiae: nec in corpus, cum sit incapax rationis, & emendationis. Et patet ex verbis Christi Math. 16. quacunque ligaveris super terram; in quae verba Gratianus 24. q. 2. super terram, inquit, non sub terra; ostendens, quod de mortuis sententiam ferre non possimus. Nam ut

Leo. 1. ad Rustic. Episcopum Narbonensem, epist. 90. vel ut alii, 92. c. 7. horum causa DEI iudicio reservanda est. Ex quo sequitur, in mortuos non posse cenfuram directe ferri.

Dixi directe. Nam indirecte potest, ut 1658 bene notat Barbof. in c. a nobis, 2. de sent. excom. n. 4. hoc enim aliud non est, quam propter delictum decedentium ex hac vita, ligare vivos, ut eis non impendant certa obsequia, v. g. sepulturam sacram, & similes caeremonias in Ecclesia. Unde similis obligatio directe tangit vivos, & indirecte solum, scilicet ratione vivorum, qui prohibentur exercere dicta obsequia, quosdam cenfurae effectus derivat Ecclesia in defunctos. Et hoc solum probant illi textus, quibus adversarii probant excommunicari defunctos, vel a cenfura solvi, scilicet indirecte; quatenus nimirum directe vivis imponitur, vel tollitur aliqua obligatio per ordinem ad mortuos ob eorum delictum. Deinde aliud est, cenfuram incurri a mortuis, aliud, declarari de mortuis, quod ipsam incurrerint vivi, & sine absolutione ab illa decesserint. Primum ex nullo textu probatur, bene tamen secundum, ita Gibalinus cit. disq. 3. q. 2. n. 7.

Ex hoc etiam sequitur, eum, qui man. 1659 dat fieri delictum, cui annexa est cenfura, sed moritur ante illius executionem, nullam cenfuram incurrere; quia tunc non est amplius in statu viae, cum scilicet non consummeretur delictum ipso vivente, prout cadit sub cenfuram; Castropal. Laym. & Gibalin. disq. 3. q. 2. hoc autem procedit solum, cum cenfura fertur in mandantem accessorie; non vero si principaliter, ut patet ex dicendis infra. Idem est de quavis cenfura sub conditione, si alter moritur ante conditionis eventum, ut habet Leander cit. q. 6.

1660 **Q**uestio 2. est, an subiectum cenfura debeat esse homo baptizatus? R. affirmative cum communi; quia non baptizati nec sunt subditi Ecclesiae, nec capaces bonorum spiritualium, quibus privant cenfura. Et ideo de illis Ecclesia iudicare nequit, iuxta illud Pauli ad Cor. 5. de his, qui foris sunt, nihil ad nos. Ex quo inferes, Haereticos vel Apostatas posse ligari cenfura, quia propter characterem, quem acceperunt in baptismo, semper manent subditi Ecclesiasticae iurisdictioni; non autem Turcas, & similes non baptizatos; nec etiam Cathe-